

Sygn. akt IV CSK 198/19

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku Z. M. i T. M.
przy uczestnictwie P. Spółki Akcyjnej z siedzibą w K.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 grudnia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 7 września 2018 r., sygn. akt III Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uczestnik powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które sprowadził do pytania: czy zakład energetyczny mając na uwadze treść art. 7 k.c. oraz art. 234 k.p.c., dysponując jednocześnie pozwoleniem na budowę linii elektroenergetycznej wydanej na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z 24 października 1974 r. Prawo budowlane (Dz.U. Nr 38, poz. 229) oraz mając na uwadze treść art. 49 k.c. w zw. z art. 305¹ k.c. oraz § 8 zarządzenia Ministra Górnictwa i Energetyki z 17 lipca 1987 r. w sprawie szczegółowych zasad eksploatacji sieci elektroenergetycznych (Mon. Pol. 1987, Nr 25, poz. 200), a obecnie art. 9c ust. 2 pkt 3 ustawy z 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 755), to jest posiadając uprawnienie do rozpoczęcia i wykonywania robót budowlanych oraz jednocześnie nałożone w drodze przepisów powszechnie obowiązujących obowiązki eksploatacji i konserwacji sieci może przyjmować, że nabył nieruchomości w posiadanie obejmujące jednocześnie uprawnienie do konserwacji i eksploatacji urządzenia elektroenergetycznego w dobrej wierze.

Uczestnik powołał się też na potrzebę wykładni – mających wywoływać rozbieżności w orzecznictwie – art. 7 k.c. i art. 234 k.p.c. w związku z potrzebą wyjaśnienia, w jakim zakresie przedsiębiorstwo przesyłowe korzystające z domniemania dobrej wiary jest zobowiązane do wykazania dowodami faktów dotyczących wykonywanego posiadania, z których wywodzi skutki prawne.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny,

którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Zagadnienie sformułowane przez uczestnika nie ma cech określonych wyżej, gdyż było po wielokroć wyjaśniane w orzecznictwie Sądu Najwyższego i nie zachodzi potrzeba kolejnej wypowiedzi w stanie faktycznym sprawy.

Koncepcje oceny dobrej wiary posiadacza samoistnego zostały przez Sąd Najwyższy przeanalizowane w uchwale składu siedmiu sędziów z 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91, wraz z przedstawieniem będących ich wyrazem linii orzeczniczych. Według poglądu tradycyjnego, dobra wiara polega na błędnym, ale w danych okolicznościach usprawiedliwionym przekonaniu, że danej osobie przysługuje wykonywane przez nią prawo (uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 11 grudnia 1975 r. - zasada prawna - III CZP 63/75, OSNCP 1976, nr 12, poz. 259, oraz uchwała Sądu Najwyższego z 24 marca 1980 r., III CZP 14/80, OSNCP 1980, nr 9, poz. 161). Inne stanowisko zakłada, że dobra wiara posiadacza jest równoznaczna z jego przekonaniem, opartym na obiektywnych przesłankach, wywodzących się ze stosunku będącego podstawą i przyczyną konkretnego stanu faktycznego, iż wykonując w swoim imieniu prawo, niczyjego prawa nie narusza (uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 25 maja 1955 r. - zasada prawna - I CO 14/55, OSN 1956, nr 4, poz. 92).

Od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku Sąd Najwyższy konsekwentnie i w zasadzie bez wyjątków odwołuje się do tradycyjnej koncepcji dobrej wiary i według niej ocenia posiadanie wykonywane z zamiarem nabycia prawa przez zasiedzenie. Zgodnie z tą koncepcją, nie jest w dobrej wierze ten, kto wykonuje prawo, o którym wie, że mu nie przysługuje, ale także ten, to wykonuje nieprzysługujące mu prawo bez tej świadomości, jeżeli przy dołożeniu należytej staranności mógłby się dowiedzieć o rzeczywistym stanie prawnym w danej sytuacji. W odniesieniu do służebności gruntowej należy przyjąć, że jej posiadaczem w dobrej wierze jest ten, kto przystępuje do wykonywania posiadania cudzej nieruchomości w zakresie treści konkretnej służebności w błędnym, ale w danych okolicznościach usprawiedliwionym przekonaniu, że przysługuje mu służebność.

Przyjęte w orzecznictwie rozumienie dobrej wiary w związku z wykonywaniem posiadania prowadzącego do zasiedzenia, w tym służebności o treści służebności przesyłu, oznacza, że za osobę zasiadającą tę służebność w dobrej wierze można uznać jedynie tego, kto korzysta z cudzej nieruchomości nie w zakresie treści dowolnego prawa, ale wyłącznie w zakresie treści służebności o treści służebności przesyłu, a w danych okolicznościach jego błędne przekonanie o przysługiwaniu mu uprawnień mieszczących się w zakresie tej służebności jest usprawiedliwione. Wytworzenie się błędnego, ale w danych okolicznościach usprawiedliwionego przekonania o powstaniu na rzecz przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych posadowionych na cudzym gruncie służebności o treści służebności przesyłu musiałoby mieć oparcie w zdarzeniach, których zaistnienie mogło wywołać takie przekonanie.

O tym, w jakich przypadkach przystąpienie przez przedsiębiorstwo przesyłowe do budowy i eksploatacji urządzeń przesyłowych na cudzych gruntach może być uznane za działanie podjęte w dobrej wierze Sąd Najwyższy wypowiadał się m.in. w uchwale z 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15 (OSNC 2016, nr 12, poz. 138) i z 16 maja 2019 r., III CZP 110/19 (nie publ.) oraz w wyroku z 13 lipca 2017 r., I CSK 737/16, (nie publ.) i w postanowieniu z 9 listopada 2018 r., V CSK 502/17 (nie publ.).

W uchwale z 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15, Sąd Najwyższy stwierdził, że wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych przez korzystające z nich przedsiębiorstwo po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym nie rozstrzyga o możliwości zakwalifikowania posiadania nieruchomości, na której te urządzenia zostały posadowione, jako wykonywanego w dobrej wierze. Natomiast w uchwale z 16 maja 2019 r., III CZP 110/19, w nawiązaniu do poglądów wyrażonych poprzednio w wyroku z 4 lutego 1988 r., IV CR 45/88 (OSNC 1990, nr 2, poz. 33) i w postanowieniu z 4 listopada 1998 r., II CKU 69/98, Prok. i Pr. 1999, nr 2, s. 30), Sąd Najwyższy stwierdził, wybudowanie urządzeń przesyłowych na gruncie osoby trzeciej za jej zgodą wyrażoną bez zachowania formy aktu notarialnego świadczy o złej wierze posiadacza służebności.

Gdy zaś chodzi o potrzebę wykładni art. 7 k.c. i art. 234 k.p.c., to nie ulega wątpliwości, że zadaniem zasiadającego jest wskazanie na okoliczności, w jakich

objął rzecz w posiadanie o konkretnej treści i w konkretnym zakresie, a w razie zaprzeczenia tym okolicznościom, także ich wykazanie. Do sądu stosującego prawo materialne należy natomiast zakwalifikowanie tychże okoliczności jako wskazujących na dobrą lub złą wiarę posiadacza.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

aj